

REGIONŲ APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS

S P R E N D I M A S LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2020 m. gruodžio 31 d.
Panevėžys

Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų teisėja Irena Varžinskienė teismo posėdyje rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjos O. D. skundą atsakovei Lietuvos valstybei, atstovaujamai Panevėžio pataisos namų ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, dėl neturtinės žalos atlyginimo.

Teismas

n u s t a t ė :

pareiškėja O. D. (toliau - ir pareiškėja) skundu kreipėsi į teismą, ir teismo nutartimi (b. 1. 22-23) priimtame patikslintame skunde (toliau - skundas) (b. 1. 18-20) prašė priteisti iš Lietuvos valstybės 1500 Eur neturtinei žalai atlyginti.

Pareiškėja skunde (b. i. 18-20) nurodė, kad ji atlieka bausmę Panevėžio pataisos namuose, priklauso paprastajai grupei. Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodeksas (toliau - ir BVK, ir Bausmių vykdymo kodeksas) pakeitimai. BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punktas paprastajai grupei priklausantiems nuteistiesiems apriboja leidžiamus turėti būtinausius daiktus, ir draudžia turėti elektros prietaisus (elektrinius virdulius, plaukų džiovintuvus, televizorius, radijo imtuvus, elektroninius laikrodžius, USB laikmenas ir t. t.). Teigė, jog pataisos namų administracija nurodė paprastajai grupei priklausantiems nuteistiesiems iki 2020 m. liepos 15 d. priduoti į sandėlį visus turimus elektros prietaisus, parašant prašymą dėl jų pasidėjimo į nuteistųjų drabužių sandėlį. Pakludama šiam administracijos nurodymui, ji parašė prašymą ir jį įteikė būrio viršininkui 2020 m. liepos 15 d., savo asmeninę aparatūrą atidavė tą pačią dieną. Pareiškėja teigė, kad tuo buvo atimta galimybė susipažinti su svarbiausiomis naujienomis, klausytis radijo imtuvo, žiūrėti televizijos laidas. Pareiškėja teigė, kad įstatymas iš elektros prietaisų paliko tik barzdaskutę. Jai, moteriai, nesuteikta alternatyva, pvz., plaukų džiovintuvas, plaukų tiesintuvas. Be to, Panevėžio pataisos namų administracija, įgyvendindama BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punktą, nuo 2020 m. birželio 29 d. panaikino galimybę įsigyti maltą kavą, arbatą, kakavą ir visus produktus, kurie yra termiškai apdorojami (makaronus, ryžius, grikius, avižas ir kitas grūdines kultūras, šaldytas daržoves, taip pat praktiškai visus produktus, kurie yra šildomi mikrobangų krosnelėje ar dujomis, arba užpilami karštu vandeniu). Lietuvos Respublikos teisingumo ministro (toliau - teisingumo ministras) 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 buvo pakeistas kaliniams (taip pat ir jai) leidžiamų įsigyti ir turėti daržovių kiekis - dabar leidžiama įsigyti tik 2 kg vaisių ir daržovių. Vaisiai ir daržovės yra vitaminų, mineralų, kitų būtinų elementų šaltinis, jų vartojimo apribojimas gali sukelti sveikatos sutrikimus. Ir dabar jau esanti bloga sveikata - dažni skrandžio

skausmai, pablogėjęs virškinimas. Jai dažnai tenka kreiptis pataisos namuose į gydytojus. Teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 patvirtintų taisyklių 18 priede nustatyti draudimai ir apribojimai pažeidžia žmogaus teises ir prasilenkia su protingumo, žmogiškumo principais, suvaržo jos teisę pasirinkti maisto racioną pagal savo fiziologinius poreikius, rūpintis sveikata. Pareiškėja teigė, kad šiuo įstatymu buvo pažeistos laisvės atėmimo bausmę atliekančios asmens teisės, numatytos tarptautinėse sutartyse, Konstitucijoje ir įstatymuose, todėl ji patyrė žalą, už kurią yra atsakinga Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija. Pataisos namų administracija suteikė galimybę nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti kavos, kakavos, arbatos, užpilamų sriubų, košių, taip pat leido iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. naudotis asmeniniu elektriniu virduliu. Pareiškėja pažymėjo, kad įstatyme nustatyti draudimai ir apribojimai sukėlėjai neigiamus dvasinius išgyvenimus, orumo pažeminimą, jais buvo sudarytos nežmoniškos sąlygos, jie blogina jos sveikatą. Gaunamas maistas pataisos įstaigoje palaiko tik gyvybines funkcijas, su juo ji negauna pakankamai vitaminų ir mineralų. To nebūtų, jeigu ji galėtų nusipirkti norimą kiekį vaisių ir daržovių. Be to, trūkstant vitaminų, blogėja imuninė sistema, paūmėja lėtinės ligos. Priėmus BVK 73 straipsnio 3 punkto pakeitimus, visų grupių nuteistiesiems nebeleidžiami smulkieji paketai iki 2 kg, leidžiami tik laiškai iki 20 g. Jai buvo apribota teisė gauti neribotą kiekį žurnalų, kryžiažodžių, pašto ženklų ir vokų. Tuo buvo pažemintas jo orumas. Iki šio apribojimo ji gilino žinias, lavino mąstymą. Atimta galimybė gauti rašymo popieriaus. Jai apribota galimybė gauti perduodamų daiktų. Viena pašto siunta, leidžiama per 6 mėn., neturi sverti daugiau nei 15 kg. Pagal vidaus tvarkos taisykles kiekvienas nuteistasis turi rengtis sezoną atitinkančiais drabužiais. Per keturis metų sezonus rengiamasi skirtingai. Tad tuo buvo pažemintas jos orumas. Jai didėja stresas, nervinė įtampa, prasideda nemiga, skrandžio skausmai. Pareiškėja teigė, kad žalą, kurią ji patiria dėl valstybės valdžios institucijos neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė. Pareiškėja nurodė, kad patirtą neturtinę žalą ji vertina 1500 Eur; įstatymui įsigaliojus nuo 2020 m. birželio 20 d. iki skundo surašymo praėjo beveik 2 mėnesiai, todėl patirtą žalą ji vertina 1500 Eur suma.

Atsakovei Lietuvos valstybei atstovaujantys Panevėžio pataisos namai (toliau - ir atsakovės atstovas, ir atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai, ir Panevėžio pataisos namai, ir pataisos namai) atsiliepimu į skundą (b. l. 30⁴⁰) į skundą nesutiko su skundu ir prašė jį atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepime paaiškino, kad pareiškėja buvo priskirta paprastajai nuteistųjų grupei. Nurodė, kad sistemškai aiškinant BVK 92 straipsnio (pakeisto nuo 2020 m. birželio 20 d.) nuostatas, konstatuotina, jog 1 dalies 2 punktu paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems teisė turėti elektros prietaisus nėra įtvirtinta, nustatyta tik teisė turėti barzdaskutę. Įsigaliojus šiems BVK pakeitimams nuo 2020 m. birželio 20 d., paprastajai grupei priskirtos nuteistosios neteko teisės pataisos įstaigoje turėti elektros prietaisus. Įsigaliojus šiems BVK pakeitimams, teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 patvirtintų Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių (toliau - ir Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklės, ir Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės, ir Taisyklės) nuostatos pakeistos nebuvo. Iki buvo priimtas teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymas Nr. 1R-275 dėl Taisyklių pakeitimo, pataisos namai vadovavosi senosiomis Taisyklių nuostatomis tiek, kiek jos neprieštaravo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiam BVK reglamentavimui. Bausmę atliekančios nuteistosios buvo paprašytos iki 2020 m. liepos 15 d. turimus elektros prietaisus pasidėti į daiktų sandėlį arba grąžinti juos perdavusiems asmenims. Laukdami įstatymo įgyvendinamojo teisės akto priėmimo, pataisos namai priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosioms naudotis asmeniniais virduliais. 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojo minėtas teisingumo ministro įsakymas Nr. 1R-275, kuriuo pakeistas Taisyklių 21 punktas įtvirtino paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (ir pareiškėjai) teisę naudotis šiais elektros prietaisais: televizoriumi ir jo priedėliu antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.; kišeniniu (nešiojamuoju) radijo imtuvu; barzdaskute; elektriniu virduliu; LED skaitymo lempa (maitinama elementais). Nuteistosioms buvo leista minėtus daiktus pasiimti iš sandėlio ir jais naudotis. Vertintina, kokiais asmeniniais elektros prietaisais ir kokiu laikotarpiu buvo atimta teisė naudotis konkrečiai pareiškėjai. Pareiškėja 2020 m. liepos mėn. į sandėlį jokių elektros prietaisų nėra padėjusi. Pataisos namuose užregistruotas pareiškėjos 2020 m. liepos 8 d. prašymas dėl jos turėto televizoriaus „eStar“ grąžinimo j j perdavusiems asmenims. Iš sandėlio apskaitos kortelės matyti, kad šiuo televizoriumi pareiškėja jau kurį laiką nesinaudojo, nes jis buvo laikomas sandėlyje nuo 2020 m. kovo 9 d. Atsižvelgiant į pareiškėjos prašymą, televizorius 2020 m. liepos 14 d. buvo perduotas pareiškėjos prašyme nurodytam

asmeniui. Televizorius jau nuo 2020 m. kovo 9 d. buvo laikomas sandėlyje, tad jo grąžinimas jį perdavusiam asmeniui nesietinas su skunde minimais teisės aktų pakeitimais, pareiškėja nebuvo priverstąjį pasidėti į sandėlį. 2020 m. rugsėjo 10 d. buvo gautas pareiškėjos prašymas pasiimti jai perduotą televizorių, kuris pareiškėjai atiduotas 2020 m. rugsėjo 11 d. Kitų asmeninių elektros prietaisų pareiškėja neturėjo. Nuteistosioms sudarytos galimybės žiūrėti televizorių (yra įrengti televizoriai) ir naudotis riboto interneto prieiga. Pareiškėja 2020 m. riboto interneto prieiga nesinaudojo. Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusi BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto redakcija įtvirtino paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems teisę įsigyti ir turėti maisto produktus, išskyrus maisto produktus, kuriuos prieš vartojimą būtina termiškai apdoroti. Atsakovės atstovas rėmėsi literatūroje pateiktomis žodžių reikšmėmis: „terminis“ reiškia „šiluminis“, „apdoroti“ - „paveikti medžiagos ar gaminio ypatybes“, „terminis apdorojimas“ - metalų, jų lydinių ir kitų medžiagų struktūros ir savybių kryptingas keitimas jas įkaitinant iki tam tikros temperatūros. Paaiškino, kad atsižvelgdami į minėtas teisės aktų nuostatas bei „terminio apdorojimo“ sąvokos aiškinimą, pataisos namai nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė įstaigos nuteistųjų parduotuvėje prekiauti maisto produktais, kuriuos būtina termiškai apdoroti: natūralia arbata, kava, kakava; sausomis sriubomis, sausais antraisiais patiekalais, sausu sultiniu; kruopomis, makaronais. Šie produktai iš nuteistųjų paimti nebuvo, joms buvo leista pabaigti juos suvartoti. Laukdami įstatymo įgyvendinamojo teisės akto priėmimo, pataisos namai taip pat priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosioms įsigyti šiuos maisto produktus, kuriems reikalingas terminis apdorojimas: natūralią arbatą, kavą, kakavą - ne didesnėse nei 500 g pakuotėse; sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį. Apribojimas dėl nuteistiesiems galimo įsigyti ir turėti vaisių ir daržovių kiekio (ne daugiau kaip 2 kg) nėra susijęs su 2020 m. birželio ir rugpjūčio mėn. įsigaliojusiais BVK ir Taisyklių pakeitimais, jis buvo taikomas nuo pat 2018 m. spalio 20 d. Be to, nuteistosioms sudaryta galimybė apsipirkti parduotuvėje du kartus per savaitę, tad tuo sudaryta galimybė įsigyti vaisių ir daržovių 4 kg per savaitę. Maitinimas pataisos namuose organizuojamas pagal teisės normas. Patikrinimo aktuose pažeidimų užfiksuota nebuvo. Pareiškėjos nusiskundimai dėl netinkamos tiekiamo maisto kokybės yra nepagrįsti. Atsakovės atstovas teigė, kad nors nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojęs teisinis reglamentavimas (BVK 73, 95 straipsniai) neįtvirtina paprastajai grupei priskirtų nuteistųjų teisės gauti smulkiuosius paketus, Taisyklės išplečia nuteistajam galimų atsiųsti arba perduoti daiktų sąrašą - jame nurodyta, be kita ko, kad nuteistieji gali gauti spaudą pašto arba perduodamu siuntiniu arba per pasimatymus. Vokai, ženklai ir rašymo popierius yra parduodami įstaigos parduotuvėje, todėl pareiškėja turi galimybę jais apsirūpinti. BVK 93 straipsnio 1 dalis numato paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems teisę patiems prenumeruoti laikraščius ir žurnalus. Pareiškėja šiuo metu ja naudojasi - prenumeruoja žurnalą „Žmonės“ ir „Būrėja“. Be to, ir pataisos namai prenumeruoja periodinę spaudą, kuri nuteistosioms prieinama įstaigos bibliotekose. Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojęs teisinis reglamentavimas (BVK 95 straipsnis) nesumažino pareiškėjos galimybės gauti drabužius ir avalynę pašto ar perduodamame siuntinyje, kadangi siuntinių periodiškumas išliko tas pats, be to, padidintas pašto siuntinio svoris. Be to, pagal teisės normas, drabužiai ir avalynė išduodami nemokiems nuteistiesiems, esant jų rašytiniam prašymui. Pareiškėja 2020 metais neteikė prašymų dėl aprūpinimo drabužiais ir avalyne. Dėl prašomos priteisti neturtinės žalos atsakovės atstovas atsiliepime teigė, kad Panevėžio pataisos namai veikė teisėtai, t. y. tinkamai taikė teisės aktų normas, todėl nėra viešosios atsakomybės sąlygos - valdžios institucijos neteisėtų veiksmų (neveikimo). Pareiškėja nepateikė įrodymų dėl neturtinės žalos, skundą grindė abstrakčiais teiginiais, nenurodė, kuo grindžiamas žalos dydis ir kaip jis apskaičiuotas.

Atsakovei Lietuvos valstybei atstovaujanti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija (toliau - ir atsakovės atstovė, ir atsakovės atstovė Teisingumo ministerija, ir Teisingumo ministerija) atsiliepimu į skundą (b. l. 85-88) į skundą nesutiko su skundu ir prašė jį atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepime nurodė, be kita ko, kad iš pareiškėjos skundo matyti, jog pareiškėja žalą kildina iš BVK 73 straipsnio 3 punkto ir 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto pakeitimų, ir iš teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymo Nr. 1R-25 „Dėl Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių patvirtinimo“. Šis teisingumo ministro įsakymas Nr. 1R-25 yra teisėtas ir galiojantis, todėl ir pareiškėjos teisių ribojimai yra teisėti. Teisingumo ministras, priimdamas šį įsakymą, veikė Teisingumo ministerijai priskirtų kompetencijų ribose. Šis įsakymas yra norminis administracinis aktas, kuris gali būti pripažintas neteisėtu tik Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau - ir ABTĮ) nustatyta tvarka. Atsakovės atstovė teigė, kad

valstybės institucijos ar pareigūnai neatliko jokių neteisėtų veiksmų, taip pat ir pareiškėja neįrodė jai padarytos žalos fakto, todėl pareiškėjos skundas atmestinas.

Skundas tenkinamas iš dalies.

Nagrinėjamoje byloje pareiškėja prašo priteisti 1500 Eur neturtinės žalos atlyginimą už dviejų mėnesių laikotarpį nuo BVK pakeitimų įsigaliojimo 2020 m. birželio 20 d. iki jos skundo parašymo (b. 1. 20).

Pareiškėjos skundas yra parašytas ir teismui išsiųstas 2020 m. rugpjūčio 13 d. (b. 1. 18, 21). Remiantis bylos duomenimis (b. 1. 31, 44, 46), nustatyta, kad pareiškėja skunde nurodytu dviejų mėnesių laikotarpiu nuo 2020 m. birželio 20 d. iki skundo datos, t. y. iki 2020 m. rugpjūčio 13 d., buvo kalinama Panevėžio pataisos namuose. Todėl teismas nustato, kad byloje nagrinėjamas ginčas dėl neturtinės žalos atlyginimo už 2020 m. birželio 20 d. - 2020 m. rugpjūčio 13 d. laikotarpį (toliau - ir ginčo laikotarpis).

Pareiškėja ginčo laikotarpiu buvo priskirta paprastajai grupei (b. 1. 31,41, 44).

Ginčo dėl neturtinės žalos atlyginimo teisiniams santykiams taikomos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau - CK) 6.271 straipsnio nuostatos. CK 6.271 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad žala, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto nepaisydama konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Šioje teisės normoje įtvirtinta viešoji civilinė atsakomybė, kurios specifika yra ta, kad civilinės atsakomybės subjektas yra ne privatus, bet viešasis asmuo - valstybė. Atsakomybės subjekto ypatumai lemia tam tikrus šios civilinės atsakomybės taikymo ypatumus. Vienas iš jų yra tai, kad šio delikto padarymas suponuoja griežtą civilinę atsakomybę, tai yra, civilinę atsakomybę be kaltės, CK 6.271 straipsnyje nustatyti viešajai atsakomybei atsirasti pažeidėjo kaltės sąlyga nėra būtina. Tai reiškia, kad viešajai atsakomybei nustatyti pakanka trijų civilinės atsakomybės sąlygų buvimo: valdžios institucijos (jų tarnautojų, pareigūnų) atliktų neteisėtų veiksmų (CK 6.246 straipsnis), asmens patirtos žalos (CK 6.249 straipsnis), neteisėtus veiksmus bei padarytą žalą siejančio priežastinio ryšio (CK 6.247 straipsnis). Nenustačius bent vienos iš minimų trijų viešosios atsakomybės sąlygų, valstybei pagal CK 6.271 straipsnį nekyla turtinė prievolė atlyginti žalą (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. lapkričio 15 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-2205-575/2017; 2017 m. rugpjūčio 10 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1980-520/2017).

Pareiškėja skunde nurodė, kad 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojus BVK pakeitimams, 92 straipsnio 1 dalies 2 punktas paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems draudžia turėti elektros prietaisus (elektrinius virdulius, plaukų džiovintuvus, televizorius, radijo imtuvus, elektroninius laikrodžius, USB laikmenas ir t.t.); pataisos namų administracija paprastajai grupei priklausantiems nuteistiesiems nurodė iki 2020 m. liepos 15 d. priduoti į sandėlį visus turimus elektros prietaisus, parašant prašymą pasidėti į sandėlį; pakludama šiam nurodymui, ji būrio viršininkui 2020 m. liepos 15 d. įteikė prašymą, tą pačią dieną atidavė asmeninę aparatūrą; tuo buvo atimta galimybė susipažinti su naujienomis, klausytis radijo imtuvo, žiūrėti televizijos laidas; pagal BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punktą iš elektros prietaisų galima naudotis tik barzdaskute; jai, moteriai, nesuteikta alternatyva, pvz., plaukų džiovintuvas, plaukų tiesintuvas; pataisos namų administracija, įgyvendindama minėtą BVK nuostatą, nuo 2020 m. birželio 29 d. panaikino galimybę įsigyti maltą kavą, arbatą, kakavą ir visus produktus, kurie yra termiškai apdorojami (makaronus, ryžius, grikius, avižas ir kitas grūdines kultūras, šaldytas daržoves, taip pat praktiškai visus produktus, kurie šildomi mikrobangų krosnelėje ar dujomis, arba užpilami karštu vandeniu) (b. 1. 18).

Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojo BVK 92 straipsnio pakeitimai, priimti BVK pakeitimo įstatymu 2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023. Įsigaliojus jiems, BVK 92 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad: nuteistieji turi teisę turėti šiuos asmeninius daiktus: 1) lengvajai grupei priskirti nuteistieji, taip pat atviroje kolonijoje ir pusiaukelės namuose bausmę atliekantys nuteistieji - maisto produktus, laikraščius, žurnalus, knygas, drabužius, avalynę, patalynę (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), laikrodžius, pagamintus ne iš brangiųjų metalų, higienos ir kanceliarijos reikmenis, elektros prietaisus ir kitus daiktus; 2) paprastajai grupei priskirti nuteistieji - maisto produktus (išskyrus maisto produktus, kuriuos prieš vaitojimą būtina termiškai apdoroti), laikraščius, žurnalus, knygas, drabužius, avalynę, patalynę (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), laikrodžius, pagamintus ne iš brangiųjų metalų, barzdaskutę, higienos ir kanceliarijos reikmenis ir kitus daiktus; 3) drausmės grupei priskirti nuteistieji - šviežius vaisius ir daržoves, drabužius, avalynę, higienos ir kanceliarijos reikmenis. To paties straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms

grupėms priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse; atviroje kolonijoje ir pusiaukelės namuose bausmę atliekantiems nuteistiesiems pataisos įstaigos direktorius arba jį pavaduojantis pareigūnas gali leisti turėti ir kitų asmeninių daiktų, jei tai sudarytų sąlygas vykdyti veiksmingą nuteistųjų resocializaciją, gerintųjų sveikatą ir gerovę. To paties straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad asmeninius daiktus nuteistieji įsigyja įgyvendindami šio kodekso 93, 95 ir 97 straipsniuose nustatytas teises (t. y. teisę prenumeruoti laikraščius ir žurnalus, teisę gauti perduodamų daiktų, teisę nusipirkti asmeninių daiktų).

BVK pakeitimo įstatymo (2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023) 49 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė, teisingumo ministras ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau - Kalėjimų departamentas) direktorius iki 2021 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Tuo laikotarpiu, kai įsigaliojo minėtas BVK 92 straipsnio pakeitimas, teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 patvirtintų Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių (jų redakcijoje, galiojusioje nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 21 d.) 21 punkte buvo nurodyta, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje (tardymo izoliatoriuje) turėti Taisyklių 20.1.1-20.1.12, 20.1.17, 20.2, 20.3, 20.4.1-20.4.7 ir 20.5 papunkčiuose nurodytų asmeninių daiktų. Taisyklių 20.4.1-20.4.7 papunkčiuose buvo išvardinti tokie elektros prietaisai: televizorius ir jo priedėlis antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.; nešiojamasis kompiuteris (nurodyta, kad vietoje nešiojamojo kompiuterio leidžiama turėti stacionarųjį kompiuterį, jeigu jis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.); kišeninis (nešiojamasis) radijo imtuvas arba MP3 grotuvas; barzdaskutė; plaukų džiovintuvas; elektrinis virduklis; LED skaitymo lempa (maitinama elementais). Taisyklių 20.1.1-20.1.12, 20.1.17 papunkčiuose buvo išvardinti tokie maisto produktai: vaisiai ir daržovės (švieži, šaldyti, konservuoti) - ne daugiau kaip 2 kg; duonos gaminiai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; pieno produktai (išskyrus saldintą sutiršintą pieną) - ne didesnė nei 500 ml/g pakuotėse; termiškai apdoroti, rūkyti, sūdyti mėsos gaminiai (žuvies) - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; chalva, šokoladas, šokoladiniai saldainiai, riešutai - ne daugiau kaip 500 g pakuotėse; aliejus, margarinas - ne didesnė nei 500 ml/g pakuotėse; natūrali arbata, kava, kakava - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; sultys, gaivieji gėrimai, mineralinis vanduo - ne didesnė nei 1000 ml pakuotėse; prieskoniai, sintetiniai šaldikliai; sausi dribsniai, sausos sriubos, sausi antrieji patiekalai, sausas sultinys - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; kruopos, makaronai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; kečupas, pomidorų padažas, sojų padažas, majonezas, garstyčios, krienai - ne didesnė nei 200 ml gamintojo pakuotėse; sausainiai, vafLIAI ir meduoliai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse ir ne daugiau kaip po vieną pakuotę.

Atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimu atsiliepime, įsigaliojus BVK 92 straipsnio pakeitimui, paprastajai grupei priskirti nuteistieji neteko teisės pataisos įstaigoje turėti elektros prietaisus; iki buvo priimtas įgyvendinamasis teisės aktas - teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymas Nr. 1R-275, pataisos namai vadovavosi senesiomis Taisyklių nuostatomis tiek, kiek jos neprieštaravo nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiam BVK reglamentavimui (b. 1. 32). Iš pareiškėjos skunde nurodytų aplinkybių (b. 1. 18) ir atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimų atsiliepime (b. 1. 32) nustatyta, kad bausmę atliekančios nuteistosios buvo paprašytos iki 2020 m. liepos 15 d. turimus elektros prietaisus pasidėti į daiktų sandėlį arba grąžinti juos perdavusiems asmenims. Iš atsakovės atstovo paaiškinimų atsiliepime taip pat nustatyta, kad Panevėžio pataisos namai, atsižvelgdami į BVK 92 straipsnio pakeitimus, į BVK 73 ir 74 straipsnių pakeitimus (73 ir 74 straipsnių pakeitimai neįtvirtino paprastajai grupei priskirtoms nuteistosioms teisės naudotis maisto ruošimo patalpomis), ir į literatūroje nurodomą „terminio apdoravimo“ sąvokos aiškinimą, nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė pataisos įstaigos parduotuvėje prekiauti šiais maisto produktais (kuriuos, atsakovės atstovo teigimu, kuriuos būtina termiškai apdoroti): natūralia arbata, kava, kakava; sausomis sriubomis, sausais antraisiais patiekalais, sausu sultiniu, kruopomis, makaronais; šie produktai iš nuteistųjų paimti nebuvo, joms buvo leista pabaigti juos suvartoti (b. 1. 34-35).

Iš atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimų atsiliepime matyti, kad laukdami įstatymo įgyvendinamojo teisės akto priėmimo, pataisos namai priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosioms naudotis asmeniniais virdukliais bei įsigyti šiuos maisto

produktus, kuriems reikalingas terminis apdorojimas: natūralią arbatą, kavą, kakavą - ne didesnė nei 500 g pakuočio; sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį (b. 1. 35). Pareiškėja skunde taip pat nurodė, kad pataisos namų administracija leido iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. naudoti asmeniniu elektriniu virduliu, ir suteikė galimybę pataisos įstaigos parduotuvėje nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. įsigyti kavos, kakavos, arbatos, užpilamų sriubų, košių (b. 1. 19).

Nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojo Taisyklių 21 punkto ir kitų punktų pakeitimai, priimti teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 1R-275. Įsigaliojus jiems, Taisyklių 21 punkte pakoreguotas paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalyje nurodytą nuobaudą) leidžiamų įsigyti ir pataisos įstaigoje (tardymo izoliatoriuje) turėti asmeninių daiktų sąrašas. Šie pakeitimai įsigaliojo jau po ginčo laikotarpio, todėl nagrinėjamai bylai nėra aktualūs.

Atsakovės atstovo paaiškinimu, 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojus teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymui Nr. 1R-275, nuteistosioms buvo leista Taisyklių 21 punkte išvardintus elektros prietaisus pasiimti iš sandėlio ir jais naudoti (b. 1. 32-33). Šios aplinkybės, buvusios po 2020 m. rugpjūčio 21 d., nepriskirtinos ginčo laikotarpiui, todėl nagrinėjamai bylai nėra aktualios ir neanalizuotinos.

Nagrinėjamu atveju svarbu, kokiais asmeniniais elektros prietaisais ginčo laikotarpiu buvo atimta teisė naudoti būtent pareiškėjai.

Pareiškėja teigė, kad ji, pakludama pataisos namų administracijos nurodymui, parašė prašymą ir jį 2020 m. liepos 15 d. atidavė būrio viršininkui, ir tą pačią dieną atidavė savo asmeninę aparatūrą (b. 1. 18), t. y. elektros prietaisus. Tačiau pareiškėja nenurodė, kokius būtent elektros prietaisus ji atidavė, ir tokių duomenų teismui apie atiduotus į sandėlį elektros prietaisus nepateikė. Toliau nurodyti bylos duomenys šiuo pareiškėjos nurodytų aplinkybių nepatvirtina.

Atsakovės atstovas paaiškino, kad pareiškėja 2020 m. liepos mėn. į sandėlį jokių elektros prietaisų nėra padėjusi (b. 1. 33). Teismas, susipažinęs su atsakovės atstovo pateikta į bylą medžiaga, taip pat nenustatė, kad pareiškėja ginčo laikotarpiu padėjo į sandėlį kokius nors elektros prietaisus.

Iš atsakovės atstovo paaiškinimų atsiliepime (b. 1. 33) ir apskaitos kortelės kopijos (b. 1. 43) nustatyta, kad pareiškėja 2020 m. kovo 9 d., t. y. dar iki ginčo laikotarpio, padėjo į sandėlį televizorių „eStar“, šis televizorius ir buvo laikomas sandėlyje nuo 2020 m. kovo 9 d., tad pareiškėja juo nesinaudojo. Iš atsakovės atstovo paaiškinimų atsiliepime (b. 1. 33) ir pareiškėjos 2020 m. liepos 8 d. prašymo kopijos (b. 1. 46^7) nustatyta, kad pareiškėja šiuo prašymu paprašė leisti atiduoti į namus (jos prašyme nurodytam asmeniui) minėtą televizorių, ir kad atsižvelgiant į šį pareiškėjos prašymą, televizorius 2020 m. liepos 14 d. buvo atiduotas prašyme nurodytam asmeniui. Teismo vertinimu, kadangi šis televizorius buvo padėtas į sandėlį dar iki ginčo laikotarpio, ir ginčo laikotarpiu buvo saugomas sandėlyje, pareiškėja juo nesinaudojo, nėra pagrindo teigti, kad šio televizoriaus atidavimas į namus pagal pareiškėjos 2020 m. liepos 8 d. pateiktą prašymą (galimai grąžinant televizorių jį perdavusiam asmeniui) yra susijęs su pareiškėjos skunde minimu BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto pakeitimu ir su pataisos namų administracijos nurodymu nuteistosioms iki 2020 m. liepos 15 d. turimus elektros prietaisus pasidėti į daiktų sandėlį arba grąžinti juos perdavusiems asmenims (b. 1. 32), ir kad šiuo televizoriaus atidavimu į namus buvo pažeistos pareiškėjos teisės.

Kaip jau rašyta, pareiškėjos (b. 1. 19) ir atsakovės atstovo paaiškinimu (b. 1. 35), pareiškėjai ginčo laikotarpiu nebuvo atimta teisė naudoti asmeniniu elektriniu virduliu. Taigi, šis elektros prietaisas nebuvo paimtas iš pareiškėjos.

Pareiškėja skunde nors ir išvardino draudžiamus turėti elektros prietaisus - elektrinius virdulius, plaukų džiovintuvus, televizorius, radijo imtuvus, elektroninius laikrodžius, plaukų tiesintuvą (b. 1. 18), tačiau nenurodė, kad ji turėjo kurią nors iš jų.

Bylos duomenys (b. 1. 33, 42-43) nepatvirtina, kad pareiškėja turėjo radijo imtuvą. Todėl nėra pagrįstas pareiškėjos teiginys, kad dėl pataisos namų administracijos nuteistosioms duoto nurodymo priduoti į sandėlį elektros prietaisus, jai buvo atimta galimybė klausytis radijo imtuvo (b. 1. 18).

Nustatęs byloje šias faktines aplinkybes, teismas daro išvadą, kad nėra pagrindo teigti, jog pareiškėjai ginčo laikotarpiu buvo atimta teisė naudoti kokiu nors asmeniniu elektriniu prietaisu.

Atsakovės atstovo paaiškinimu atsiliepime, nuteistosioms, taigi ir pareiškėjai, sudarytos galimybės žiūrėti televizorių. II gyvenamojo korpuso II aukšte, kuriame gyvena pareiškėja, įrengti du televizoriai -

gyvenamojo aukšto koridoriuje ir poilsio kambaryje (b. 1. 33). Teismas, nagrinėdamas bylą, nenustatė pagrindo abejoti šiais atsakovės atstovo nurodytais duomenimis. Be to, ir pareiškėja skunde nenurodė, kad ji negalėjo pasižiūrėti televizijos laidas prie minėtų televizorių. Todėl teismas sprendžia, kad pareiškėja ginčo laikotarpiu turėjo galimybę pasižiūrėti televizijos laidas prie minėtų televizorių koridoriuje arba poilsio kambaryje.

Iš atsakovės atstovo paaiškinimų atsiliepime (b. 1. 33), Panevėžio pataisos namų direktoriaus 2020 m. kovo 25 d. įsakymu Nr. V-33 patvirtinto Nuteistųjų (suimtųjų) naudojimosi riboto interneto prieiga aprašo (b. 1. 50-54) darytina išvada, kad Panevėžio pataisos namuose nuteistosioms (taigi, ir pareiškėjai) sudaryta galimybė naudotis riboto interneto prieiga. Tačiau pareiškėja 2020 metais riboto interneto prieiga nesinaudojo (b. 1. 33).

Atsakovės atstovas paaiškino, kad pataisos namai nuolat prenumeruoja periodinius leidinius (laikraščius, žurnalus), kurie yra prieinami nuteistosioms įstaigoje veikiančiose bibliotekose (b. 1. 33, 38). Teismas nenustatė pagrindo abejoti šiais atsakovės atstovo nurodytais duomenimis. Be to, ir pareiškėja skunde nenurodė, kad ji negalėjo paskaityti periodinių leidinių bibliotekoje. Bylos duomenimis, pareiškėja ir pati prenumeravo žurnalus „Žmonės" ir „Būrėja" (b. 1. 38). Todėl teismas sprendžia, kad pareiškėja informaciją ginčo laikotarpiu turėjo galimybę gauti taip pat ir skaitydama periodinius leidinius, kuriuos užprenumeravo pataisos įstaiga ir pati pareiškėja.

Remdamasis tuo, kas buvo nurodyta dėl galimybės pasižiūrėti televizorių, pasinaudoti riboto interneto prieiga, paskaityti periodinius leidinius, teismas sprendžia, kad pareiškėjos skundo argumentai, jog jai buvo atimta galimybė susipažinti su naujienomis, klausytis radijo imtuvo, žiūrėti televizijos laidas (b. 1. 18), yra nepagrįsti.

Pareiškėja skunde (b. 1. 18) kaip draudžiamą turėti daiktą įvardino ir USB laikmeną, t. y. laikmeną informacijai patalpinti, naudojamą prijungti prie kompiuterio. USB laikmena nei pagal BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto (įsigaliojusio nuo 2020 m. birželio 20 d.) nuostatas, nei pagal Taisyklių 21 punkto nuostatas nėra priskiriama elektros prietaisams. Informacijos laikmenos minimos Taisyklių 20.5.13 papunktyje tarp kitų daiktų ir reikmenų, priskiriamų leidžiamiems įsigyti ir turėti daiktams. Atsakovės atstovas atsiliepime paaiškino, kad nuteistosios buvo paprašytos elektros prietaisus pasidėti į daiktų sandėlį arba gražinti juos perdavusiems asmenims (b. 1. 32), ir neteigė, kad ir USB laikmenas nuteistosios turėjo pasidėti į sandėlį arba gražinti. Be to, ir pareiškėja skunde nenurodė, kad iš jos buvo paimta USB laikmena. Todėl teismas sprendžia, kad pareiškėja ginčo laikotarpiu turėjo galimybę naudotis asmenine USB laikmena, jeigu ši daiktą turėjo.

Remdamasis tuo, kas nurodyta, teismas daro išvadą, kad nėra pagrindo konstatuoti neteisėtus atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų veiksmus dėl to, kad pareiškėjai buvo atimta teisė naudotis asmeniniu elektros prietaisu. Teismas atmeta kaip nepagrįstus pareiškėjos skundo argumentus, susijusius su atimta teise naudotis elektros prietaisais ir USB laikmena.

Kaip jau rašyta, iš atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimų atsiliepime nustatyta, kad Panevėžio pataisos namai nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė pataisos įstaigos parduotuvėje prekiauti natūralia arbata, kava, kakava; sausomis sriubomis, sausais antraisiais patiekalais, sausu sultiniu, kruopomis, makaronais (šie produktai iš nuteistųjų paimti nebuvo, joms buvo leista pabaigti juos suvartoti) (b. 1. 34-35).

Teismas sprendžia, kad kol Taisyklės nebuvo pakeistos teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 1R-275, atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai turėjo vadovautis Taisyklių redakcija, galiojusia nuo 2020 m. sausio 21 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., kadangi BVK 92 straipsnio (redakcijos, įsigaliojusios nuo 2020 m. birželio 20 d.) 2 dalyje yra nurodyta, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms grupėms priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse, t. y. BVK nukreipia į Taisykles. Taisyklės (redakcija, galiojusi nuo 2020 m. sausio 21 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d.) įtvirtino pareiškėjos teisę įsigyti ir turėti natūralią arbatą, kavą, kakavą (21 punktas, 20.1.7 papunktis); sausas sriubas, sausas antruosius patiekalus, sausą sultinį (21 punktas, 20.1.10 papunktis); kruopas, makaronus (21 punktas, 20.1.11 papunktis). Tačiau pareiškėjos atstovas Panevėžio pataisos namai nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė prekiauti pataisos įstaigos parduotuvėje išvardintais maisto produktais (b. 1. 34-35), dėl to pareiškėja nuo šios datos negalėjo jų įsigyti. Kadangi kol Taisyklės nebuvo pakeistos teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 1R-275, atsakovės atstovas

turėjo vadovautis Taisyklių redakcija, galiojusia nuo 2020 m. sausio 21 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., darytina išvada, kad pareiškėjai neteisėtai buvo atimta teisė pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą, sausus sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį, kruopas, makaronus laikotarpiu nuo 2020 m. birželio 29 d. iki 2020 m. liepos 16 d. Todėl yra pagrindas konstatuoti vieną iš valstybės deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlygų - atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų neteisėtus veiksmus (CK 6.246 straipsnis).

Atsakovės atstovo paaiškinimu, pataisos namai priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosioms įsigyti šiuos maisto produktus, kuriems reikalingas terminis apdorojimas: natūralią arbatą, kavą, kakavą - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; sausus sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį (b. 1. 35), tad nuo 2020 m. liepos 16 d. iki ginčo laikotarpio pabaigos pareiškėja galėjo įsigyti minėtus maisto produktus. Atsakovės atstovas tarp šių maisto produktų neįvardino kruopų ir makaronų (b. 1. 35), kurie pagal Taisyklių (redakcijos, galiojusios nuo 2020 m. sausio 21 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d.) 21 punktą, 20.1.11 papunktį iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., t. y. ir ginčo laikotarpiu, buvo leidžiami įsigyti ir turėti maisto produktai. Tačiau pareiškėja skunde nurodė, kad pataisos namų administracija suteikė jai galimybę pataisos įstaigos parduotuvėje nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d., t. y. ir ginčo laikotarpiu įsigyti užpilamų sriubų, košių (b. 1. 19), ir nedetalizavo, kad jai nebuvo leidžiama įsigyti kruopų ir makaronų.

Pareiškėja skunde tarp uždraustų įsigyti maisto produktų nurodė ir šaldytas daržoves (b. 1. 18), tačiau atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai atsiliepiame tarp uždraustų įsigyti maisto produktų šaldytų daržovių neįvardino (b. 1. 34-35). Vaisiai ir daržovės (švieži, šaldyti, konservuoti) - ne daugiau kaip 2 kg pagal Taisyklių 21 punktą (redakcija, galiojusią nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., t. y. ginčo laikotarpiu) priskirtini maisto produktams, kuriuos pareiškėjai leidžiama įsigyti ir turėti. Be to, ir pati pareiškėja skunde teigė, kad nuteistiesiems leidžiama įsigyti 2 kg vaisių ir daržovių (b. 1. 18). Todėl teismas sprendžia, kad pareiškėjai ginčo laikotarpiu nebuvo uždrausta pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti šaldytas daržoves.

Pareiškėja skunde nurodė, kad priėmus BVK 73 straipsnio pakeitimus, nuteistiesiems nebeleidžiami smulkieji paketai iki 2 kg, leidžiami tik laiškai iki 20 g; jai buvo apribota teisė gauti neribotą kiekį žurnalų, kryžiažodžių, pašto ženklų ir vokų; atimta galimybė gauti rašymo popieriaus; apribota galimybė gauti perduodamų daiktų; teigė, kad viena pašto siunta, leidžiama per 6 mėn., neturi sverti daugiau nei 15 kg, tuo tarpu pagal vidaus tvarkos taisykles kiekvienas nuteistasis turi rengtis sezoną atitinkančiais drabužiais.

Iš pareiškėjos teiginių dėl pašto siuntos ir drabužių darytina išvada, kad pareiškėja skundžiasi tuo, kad dėl to, jog per 6 mėnesius galima gauti vieną siuntinį su drabužiais, avalyne ir patalyne, ji negali apsirūpinti kiekvieną metų sezoną atitinkančiais drabužiais.

BVK 73 straipsnio (redakcijos, galiojusios nuo 2016 m. balandžio 1 d. iki 2020 m. birželio 20 d.) 3 punktas nustatė, kad paprastajai grupei priskirti nuteistieji turi teisę gauti ir siųsti neribotą kiekį laiškų, taip pat gauti smulkiųjų paketų. BVK 95 straipsnio (redakcijos, galiojusios nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2020 m. birželio 20 d.) 4 dalis nustatė, be kita ko, kad smulkiųjų paketų su spauda priėmimo ir įteikimo nuteistiesiems tvarką nustato Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės. Nuo 2020 m. birželio 20 d. BVK 73 straipsnis buvo pakeistas, ir nuo minėtos datos BVK 73 straipsnio 3 punktas nustato, kad paprastajai grupei priskirti nuteistieji turi teisę gauti ir siųsti neribotą kiekį laiškų, taip pat šio kodekso 95 straipsnyje nustatytu periodišku gauti perduodamų daiktų. Nuo 2020 m. birželio 20 d. taip pat buvo pakeistas BVK 95 straipsnis, ir nuo minėtos datos šiame straipsnyje nebėra nurodyta, kad nuteistiesiems gali būti perduodami smulkieji paketai su spauda, tačiau šio straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad perduodamų daiktų priėmimo ir įteikimo nuteistiesiems tvarka nustatyta Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse. Taisyklių 29 punktas nustato, kad drabužių, avalynės, patalynės (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), akinius, akinių dėklą, informacijos laikmenų, laikrodžių, telefono kortelę, spaudos, vokų, pašto ženklų, rašymo popieriaus ir medicinos priemonių nuteistieji (išskyrus atliekantiems Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nuobaudą) ir suimtieji taip pat gali gauti pašto ar perduodamų siuntinių arba per pasimatymus.

Iš nurodytų teisės normų matyti, kad nors nuo 2020 m. birželio 20 d. BVK 73 straipsnio 3 punktas, 95 straipsnio 4 dalis nebeįvardino pareiškėjos teisės gauti smulkiuosius paketus su spauda, BVK 95 straipsnio

4 dalis nukreipia į Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisykles, o minėtų Taisyklių 29 punktą (redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 22 d.) pareiškėjai leidžia gauti jos nurodytus daiktus - žurnalus, vokus, pašto ženklus, rašymo popierių pašto arba perduodame siuntinyje arba per pasimatymą. Pagal BVK 95 straipsnio 1 dalį, 73 straipsnio 2 punktą (šių straipsnių redakcijų, galiojančių nuo 2020 m. birželio 20 d.) pareiškėja turi teisę gauti perduodamų daiktų vieną kartą per šešis mėnesius, gauti vieną ilgalaikį ir vieną trumpalaikį pasimatymą per du mėnesius. Tad pareiškėja šiais būdais nuo 2020 m. birželio 20 d. gali gauti žurnalus, vokus, pašto ženklus, rašymo popierių. Pareiškėja skunde neteigė, kad Panevėžio pataisos namų administracija jai neleido šiais būdais minėtų daiktų gauti, nenurodė jokių konkrečių atvejų ir aplinkybių, tik abstrakčiai teigė, kad priėmus BVK 73 straipsnio pakeitimus, jai buvo apribota teisė gauti neribotą kiekį žurnalų, kryžiažodžių, pašto ženklų ir vokų, atimta galimybė gauti rašymo popieriaus, apribota galimybė gauti perduodamų daiktų (b. 1. 19).

Be to, pareiškėja turi teisę už asmeninėje sąskaitoje turimas lėšas prenumeruoti laikraščius ir žurnalus - tokią teisę įtvirtina BVK 93 straipsnio 1 dalis (ir redakcija, galiojusi iki 2020 m. birželio 20 d., ir galiojanti nuo šios datos). Bylos duomenimis, pareiškėja naudojasi šia teise - prenumeruoja žurnalus „Žmonės“ ir „Būrėja“ (b. 1. 38).

Atsakovės atstovas paaiškino, kad pataisos namai nuolat prenumeruoja periodinius leidinius (laikraščius, žurnalus), kurie yra prieinami nuteistosioms įstaigoje veikiančiose bibliotekose (b. 1. 36, 38). Teismas nenustatė pagrindo abejoti šiais atsakovės atstovo nurodytais duomenimis. Be to, ir pareiškėja skunde nenurodė, kad ji negalėjo paskaityti periodinių leidinių bibliotekoje. Todėl teismas sprendžia, kad pareiškėja žurnalus ir laikraščius galėjo paskaityti taip pat ir pataisos įstaigos bibliotekoje.

Taisyklių 35 punktą nustato, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems sudaromos sąlygos apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje ne rečiau kaip kartą per savaitę. Bylos duomenimis, Panevėžio pataisos namų direktorius 2019 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. V-95 (b. 1. 63-64), 2020 m. rugpjūčio 8 d. įsakymu Nr. V-74 (b. 1. 61-62) (kurie galiojo ginčo laikotarpiu) nustatė nuteistųjų apsipirkimo parduotuvėje grafiką, pagal kurį pareiškėjai (kuri gyveno II gyvenamojo korpuso II aukšte, b. 1. 33) buvo skirtas laikas apsipirkti parduotuvėje du kartus per savaitę. Atsakovės atstovo paaiškinimu, vokai, ženklai ir rašymo popierius yra perduodami įstaigos parduotuvėje (b. 1. 38). Teismas nenustatė pagrindo netikėti šiais atsakovės atstovo nurodytais duomenimis. Be to, ir pareiškėja skunde neteigė, kad ji negalėjo nusipirkti minėtų daiktų pataisos įstaigos parduotuvėje. Dėl to teismas sprendžia, kad pareiškėja minėtais daiktais galėjo apsirūpinti ir pataisos įstaigos parduotuvėje - juos nusipirkti.

Pagal Taisyklių 18 punktą nuteistieji pataisos įstaigoje privalo nuo atsikėlimo iki ėjimo miegoti būti tvarkingai apsirengę viršutiniais drabužiais pagal pataisos įstaigos direktoriaus nustatytą tvarką. Panevėžio pataisos namų direktoriaus 2020 m. gegužės 7 d. įsakymu Nr. 5-47 patvirtintos Nuteistųjų ir suimtųjų, atliekančių laisvės atėmimo bausmę Panevėžio pataisos namuose, drabužių nešiojimo tvarkos (b. 1. 82-83) 1.2 papunktyje nurodyta, kad nuteistosios ir suimtosios privalo drabužius nešioti pagal sezoną (b. 1. 83). Taigi, pareiškėja, kaip ji ir teigė skunde (b. 1. 19), pataisos įstaigoje privalo drabužius nešioti pagal sezoną.

BVK 95 straipsnio (redakcijos, galiojusios nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2020 m. birželio 20 d.) 1 dalis nustatė, kad nuteistiesiems leidžiama per šešis mėnesius gauti vieną pašto arba perduodamą drabužių, patalynės (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), avalynės siuntinį; to paties straipsnio 2 dalis nustatė, kad vienas pašto siuntinys neturi sverti daugiau kaip dešimt kilogramų, o perduodamas siuntinys - daugiau kaip penkiolika kilogramų. Nuo 2020 m. birželio 20 d. BVK 95 straipsnis buvo pakeistas BVK pakeitimo įstatymu 2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023, ir nuo 2020 m. birželio 20 d. šio straipsnio 1 dalis nustato, kad nuteistieji turi teisę vieną kartą per šešis mėnesius gauti perduodamų daiktų; 2 dalis nustato, be kita ko, kad nuteistajam gali būti atsiunčiami arba perduodami drabužiai, patalynė (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), avalynė (ir kiti šioje straipsnio dalyje išvardinti daiktai). Taisyklių 29 punktą nustato, kad drabužių, avalynės, patalynės (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), akinius, akinių dėklą, informacijos laikmenų, laikrodžių, telefono kortelę, spaudos, vokų, pašto ženklų, rašymo popieriaus ir medicinos priemonių nuteistieji (išskyrus atliekantiems Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nuobaudą) ir suimtieji taip pat gali gauti pašto ar perduodamų siuntinių arba per pasimatymus.

Iš aptarto teisinio reglamentavimo matyti, kad nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojęs teisinis reglamentavimas nesumažino pareiškėjos galimybės gauti drabužius ir avalynę pašto arba perduodame siuntinyje, kadangi tiek iki minėtos datos, tiek po jos pareiškėja turi teisę gauti drabužius ir avalynę pašto arba perduodame siuntinyje, turi teisę gauti siuntinį vieną kartą per 6 mėn. (t. y. periodiškumas išliko toks pats), turi teisę gauti perduodamą siuntinį iki 15 kg (t. y. šio siuntinio leistinas svoris išliko toks pat); be to, nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiame teisiniame reglamentavime buvo padidintas leistinos gauti pašto siuntos svoris iki 15 kg (iki tol buvo 10 kg).

Pareiškėja skunde nenurodė jokio konkretaus atvejo ir aplinkybių, kada pataisos namuose jai nebuvo leista gauti drabužius, avalynę pašto arba perduodame siuntinyje.

Teisingumo ministro 2004 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. IR-139 patvirtintas Laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų materialinio buitinio aprūpinimo tvarkos aprašas (toliau - Aprašas) nustato, be kita ko, nuteistųjų, atliekančių terminuoto laisvės atėmimo ir iki gyvos galvos bausmės, aprūpinimo drabužiais, avalyne, patalyne ir higienos reikmenimis tvarką ir normas. Pagal Aprašo 2, 5, 6, 13 punktų, 1 priedo (jų redakcijų, galiojusių nuo 2017 m. sausio 1 d. iki ginčo laikotarpio pabaigos) nuostatas pareiškėja, jeigu neturėjo nuosavų drabužių ir(ar) avalynės pagal sezoną, buvo nemoki ir pateikė rašytinį prašymą pataisos įstaigos administracijai, turėjo teisę gauti drabužius ir avalynę, tinkamus dėvėti pagal sezoną, iš pataisos įstaigos administracijos. Atsakovės atstovas atsiliepime paaikšino, kad pareiškėja 2020 metais Panevėžio pataisos namų direktoriui nėra teikusi prašymų dėl jos aprūpinimo drabužiais ir avalyne (b. 1. 39). Bylos medžiagoje tokių duomenų taip pat nėra. Pareiškėja taip pat neteigė, kad ji pataisos įstaigos administracijai buvo pateikusi rašytinį prašymą aprūpinti ją drabužiais ir avalyne. Todėl darytina išvada, kad pareiškėja neatitiko Aprašo 2, 5, 13 punktų sąlygų, tad pataisos įstaigos administracija neturėjo pareigos aprūpinti ją drabužiais ir avalyne pagal sezoną.

Remdamasis tuo, kas nurodyta, teismas daro išvadą, kad nėra pagrindo konstatuoti šiuo aspektu neteisėtus atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų veiksmus. Teismas atmeta kaip nepagrįstus šiuos pareiškėjos skundo argumentus dėl galimybės gauti perduodamus ir atsiunčiamus daiktus.

Pareiškėja skunde nurodė, kad teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 buvo pakeistas kaliniams (ir jai) leidžiamų įsigyti ir turėti daržovių kiekis - dabar leidžiama jų įsigyti tik 2 kg; vaisiai ir daržovės yra vitaminų, mineralų, kitų būtinų elementų šaltinis, jų vartojimo apribojimas gali sukelti sveikatos sutrikimus, ir dabar jau esanti bloga sveikata; gaunamas maistas pataisos įstaigoje palaiko tik gyvybines funkcijas, su juo ji negauna pakankamai vitaminų, mineralų, to nebūtų, jeigu ji galėtų nusipirkti norimą kiekį vaisių ir daržovių (b. 1. 18-19).

Nuteistiesiems leidžiamas įsigyti vaisių ir daržovių kiekis buvo sumažintas iki 2 kg nuo 2018 m. spalio 20 d., kai buvo pakeistas teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194 patvirtintų Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių (galiojusių iki 2020 m. sausio 21 d.) 18 priedas.

Nuo 2020 m. birželio 20 d. BVK 92 straipsnis buvo pakeistas BVK pakeitimo įstatymu 2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023, ir šio straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse.

Teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 patvirtintos Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklės įsigaliojo nuo 2020 m. sausio 22 d. Šių Taisyklių 21 punktą (ir jo redakcija, galiojusi nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., t. y. ginčo laikotarpiu, ir redakcija, galiojanti nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d.) numato, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje turėti Taisyklių 20.1.1 papunktyje ir kituose išvardintuose papunkčiuose nurodytų asmeninių daiktų. Taisyklių 20.1.1 papunktyje (ir jo redakcijoje, galiojusioje nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., ir galiojančioje nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d.) nurodyta, kad minėtiems nuteistiesiems leidžiama įsigyti ir turėti vaisių ir daržovių (šviežių, šaldytų, konservuotų) ne daugiau kaip 2 kg.

Tad ginčo laikotarpiu pareiškėjai pagal BVK 92 straipsnio 4 dalį, Taisyklių 21 punktą, 20.1.1 papunktį leistinas įsigyti vaisių ir daržovių kiekis visą laiką buvo 2 kg. Pareiškėjos minimas vaisių ir daržovių kiekio sumažinimas iki 2 kg nėra siejamas su 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiais BVK pakeitimais. Tai nurodė ir atsakovės atstovas atsiliepime (b. 1. 35). Pareiškėjos minimas vaisių ir daržovių

kiekio sumažinimas iki 2 kg nėra siejamas ir su Taisyklių įsigaliojimu, nes, kaip jau rašyta, tuo metu, kai buvo nustatyta vaisių ir daržovių kiekio apribojimas (iki 2 kg), galiojo senosios Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės, patvirtintos teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194.

Nuo 2020 m. sausio 22 d. įsigaliojusių Taisyklių 35 punktą nustato, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems sudaromos sąlygos apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje ne rečiau kaip kartą per savaitę. Bylos duomenimis, Panevėžio pataisos namų direktorius 2019 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. V-95 (b. 1. 63-64), 2020 m. rugpjūčio 8 d. įsakymu Nr. V-74 (b. 1. 61-62) (kurie galiojo ginčo laikotarpiu) nustatė nuteistųjų apsipirkimo parduotuvėje grafiką, pagal kurį pareiškėjai (kuri gyveno II gyvenamojo korpuso II aukšte, b. 1. 33) buvo skirtas laikas apsipirkti parduotuvėje du kartus per savaitę. Tad pareiškėjai ginčo laikotarpiu buvo sudarytos sąlygos apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje dvigubai dažniau nei numatė Taisyklės. Teismas sprendžia, kad pareiškėja, apsipirkdama parduotuvėje, turėjo galimybę įsigyti taip pat ir vaisių, daržovių. Pareiškėja neteigė, jog parduotuvėje nėra šių prekių. Taigi, pareiškėja turėjo galimybę įsigyti vaisių ir daržovių iki 4 kg (2 kartus per savaitę po 2 kg).

Teismas neturi pagrindo abejoti atsakovės atstovo atsiliepime (b. 1. 36) nurodytomis aplinkybėmis, jog pataisos namuose laikomiems asmenims patiekiamas maistas atitinka fiziologines mitybos normas, maitinimas organizuojamas vadovaujantis Kalėjimų departamento direktoriaus 2006 m. gegužės 2 d. įsakymu Nr. 4/07-117 patvirtintos Asmenų, laikomų kardomojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose, maitinimo organizavimo taisyklėmis, bei Panevėžio pataisos namų direktoriaus 2013 m. spalio 17 d. įsakymu Nr. V-62 (b. 1. 67-73) patvirtintomis Asmenų, laikomų Panevėžio pataisos namuose, maitinimo organizavimo taisyklėmis. Be to, pareiškėja, skunde teigdama, kad pataisos įstaigoje gaunamas maistas palaiko tik gyvybines funkcijas (b. 1. 19), nenurodė jokio konkretaus atvejo ir aplinkybių, kada pataisos įstaigos valgykloje jai buvo patiektas netinkamas maistas.

Remdamasis tuo, kas nurodyta, teismas daro išvadą, kad nėra pagrindo konstatuoti šiuo aspektu neteisėtus atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų veiksmus. Pareiškėjos skundo argumentai dėl vaisių ir daržovių kiekio apribojimo, dėl netinkamo pataisos namuose tiekiamo maisto atmetami kaip nepagrįsti.

Pareiškėja skunde taip pat prašė atlikti BVK 73 straipsnio 3 punkto ir 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai (toliau- ir Konstitucija), Žmogaus teisių konvencijai ir kitiems susijusiems įstatymams tyrimą (b. 1. 20).

BVK yra patvirtintas Lietuvos Respublikos 2002 m. birželio 27 d. įstatymu Nr. IX-994, tad jam taikytinas teisėtumo tyrimas, nustatytas įstatymams. ABTĮ 20 straipsnio 2 dalies 1 punktą nustato, kad apygardos administracinis teismas, kaip pirmosios instancijos teismas, nagrinėja bylas dėl norminių administracinių aktų, kuriuos priėmė teritoriniai ar savivaldybių administravimo subjektai, teisėtumo. Pagal Konstitucijos 105 straipsnio 1 dalį, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau - Konstitucinis Teismas) įstatymo 63 straipsnio 1 punktą Konstitucinis Teismas nagrinėja ir priima sprendimą, ar įstatymai ir kiti Seimo aktai neprieštarauja Konstitucijai. Pagal Konstitucijos 110 straipsnio 1 dalį, ABTĮ 4 straipsnio 1 dalį teismas negali taikyti įstatymo, kuris prieštarauja Konstitucijai. Pagal Konstitucijos 110 straipsnio 2 dalį, ABTĮ 4 straipsnio 2 dalį, tais atvejais, kai yra pagrindo manyti, kad įstatymas ar kitas teisinis aktas, kuris turėtų būti taikomas konkrečioje byloje, prieštarauja Konstitucijai, teisėjas sustabdo šios bylos nagrinėjimą ir kreipiasi į Konstitucinį Teismą prašydamas spręsti, ar šis įstatymas ar kitas teisinis aktas atitinka Konstituciją. Tad šiuo atveju, jeigu būtų pagrindas manyti, kad pareiškėjos nurodyti BVK 73 straipsnio 3 punktas ir 92 straipsnio 1 dalies 2 punktas prieštarauja Konstitucijai, administracinis teismas turėtų kreiptis į Konstitucinį Teismą, o ne pats atlikti jų teisėtumo tyrimą. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje nurodoma, kad teisė kreiptis į Konstitucinį Teismą suteikta išimtinai bylą nagrinėjančiam teismui. Ši teismo teisė įstatymo nėra sietina su proceso dalyvių atitinkamais prašymais ar reikalavimais, o palikta spręsti paties teismo nuožiūrai. Pagal įstatymo formuluotę „yra pagrindas manyti“ galima daryti išvadą, kad sprendimas kreiptis į Konstitucinį Teismą yra tik teismo atliktos įstatymo analizės ir aiškinimo rezultatas. Teismas, atsižvelgdamas į konkrečios bylos aplinkybes ir toje byloje taikytino konkretaus teisės akto turinį, sprendžia, ar yra būtina kreiptis į Konstitucinį Teismą (2020 m. rugsėjo 11 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. R-1 1- 552/2020, 2020 m. rugpjūčio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1014-492/2020); teisė kreiptis į Konstitucinį Teismą suteikta išimtinai bylą nagrinėjančiam teismui (ABTĮ 4 str. 2 d.), t. y. dalyvaujančio byloje asmens prašymas bylą nagrinėjančio teismo nesaisto ir neįpareigoja (2020 m. rugsėjo 7

d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1158-556/2020). Teismui nekyla abejonių dėl byloje taikytinų BVK 73 straipsnio 3 punkto ir 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto atitikties Konstitucijai. Teismas, naudodamasis savo diskrecijos teise (Konstitucijos 110 straipsnio 2 dalis, ABTĮ 4 straipsnio 2 dalis), išnagrinėjęs šios bylos medžiagą, byloje nustatytas faktines aplinkybes, įvertinęs byloje kilusį ginčą ir taikytinų BVK 73 straipsnio 3 punkto ir 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatas, daro išvadą, kad šioje nagrinėjamoje byloje nėra teisinio pagrindo dėl jų kreiptis į Konstitucinį Teismą Konstitucijos 110 straipsnio 2 dalyje, ABTĮ 4 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.

Pareiškėja teigė, kad šiuo įstatymu buvo pažeistos laisvės atėmimo bausmę atliekančios asmens teisės, numatytos tarptautinėse sutartyse, Konstitucijoje ir įstatymuose, todėl ji patyrė neturtinę žalą, už kurią yra atsakinga Teisingumo ministerija (b. 1. 19), tad pareiškėja teigė, kad ji neturtinę žalą patyrė ir dėl Teisingumo ministerijos neteisėtų veiksmų, ir juos kildino iš įstatymo. Kitų Teisingumo ministerijos neteisėtų veiksmų pareiškėja skunde konkrečiai nenurodė. BVK ir jo pakeitimo įstatymą - 2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023, kuriuo buvo pakeisti BVK 73 ir 92 straipsniai, priėmė ne Teisingumo ministerija, o Seimas. Kita vertus, pareiškėja skunde nurodė ne tik BVK, bet ir Taisykles, patvirtintas Teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. IR- 25, teigdama, kad šiuo įsakymu buvo pakeistas kaliniams (taip pat ir jai) leidžiamų įsigyti ir turėti daržovių kiekis - leidžiama įsigyti tik 2 kg vaisių ir daržovių (b. L 18), kad Taisyklėse nustatyti draudimai ir apribojimai suvaržo jos teisę pasirinkti maisto racioną pagal fiziologinius poreikius, rūpintis sveikata (b. 1. 19). Taisyklės yra norminis teisės aktas, t. y. teisės aktas, nustatantis elgesio taisykles, skirtas individualiai neapibrėžtai asmenų grupei. Taisyklės nėra individualus administracinis aktas, skirtas konkrečiai pareiškėjai O. D. Teismas daro išvadą, kad Teisingumo ministerija pareiškėjos atžvilgiu jokių neteisėtų veiksmų neatliko, nes nepriėmė jokio teisės akto, kuris būtų taikomas išskirtinai tik pareiškėjai.

Likusieji tiek pareiškėjos, tiek ir atsakovės atstovų argumentai laikytini pertekliniais, neturintys lemiamos juridinės reikšmės kilusio ginčo išsprendimui, todėl detalčiau nedėstyti ir neanalizuotini. Be to, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas ir Europos Žmogaus Teisių Teismas formuoja praktiką, kad teismo pareigos nurodyti priimto sprendimo motyvus apimtis gali skirtis priklausomai nuo sprendimo prigimties ir turi būti analizuojama konkrečių bylos aplinkybių kontekste (Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. rugsėjo 20 d. sprendimas byloje *M. S. prieš Armėniją* (pareiškimo Nr. 23086/08), 205 punktas; 2015 m. lapkričio 24 d. sprendimas byloje *P. prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 34085/09), 40 punktas, 1997 m. gruodžio 19 d. sprendimas byloje *H. prieš Suomiją* (pareiškimo Nr. 20772/92), 55 punktas). Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje taip pat ne kartą pažymėta, kad įstatymo reikalavimas motyvuoti teismo sprendimą nereiškia įpareigojimo teismui atsakyti į kiekvieną proceso dalyvio argumentą (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. vasario 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-60-261/2019, 2009 m. liepos 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. P⁷⁻⁶-151/2009).

Byloje buvo nustatyta, kad atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai neteisėtai pareiškėjai atėmė teisę pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą, sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį, kruopas, makaronus laikotarpiu nuo 2020 m. birželio 29 d. iki 2020 m. liepos 16 d., ir šiuo aspektu nustatyta valstybės deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlyga - valstybės valdžios institucijos neteisėti veiksmai (neveikimas) (CK 6.246 straipsnis). Pripažintina, jog tokios kalinimo sąlygos pareiškėjai galėjo sukelti diskomfortą ir kitus neigiamus išgyvenimus. Nustatęs neteisėtą neveikimą, teismas, įvertinęs byloje surinktą medžiagą, konstatuoja esant ir kitus deliktinės atsakomybės elementus: žalą ir priežastinį ryšį (CK 6.247 ir 6.249 straipsniai).

Šioje byloje pareiškėja pareiškė reikalavimą dėl neturtinės žalos atlyginimo, siekdama apginti savo pažeistą teisę į teisės aktais nustatytas įkalinimo pataisos namuose sąlygas. Tačiau neturtinės žalos atlyginimas pinigais nėra vienintelis pažeistų teisių gynimo būdas. ABTĮ 88 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatyta, kad teismas gali patenkinti skundą ir išspręsti ginčą kitu įstatymu numatytu būdu. CK 1.138 straipsnyje kaip asmens teisių gynimo būdas nurodytas ne tik turinės ar neturtinės žalos išieškojimas (CK 1.138 straipsnio 6 punktas). CK 1.138 straipsnio 8 punkte numatyta, kad asmens teisės teismas gina ir kitais įstatymų numatytais būdais.

Europos Žmogaus Teisių Teismas, gindamas Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje įvirtintas pagrindines žmogaus teises ir laisves, neretai konstatuoja, kad teisės pažeidimo

pripažinimas savaime yra pakankama ir teisinga satisfakcija už patirtą neturtinę žalą (žr., pvz., Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. rugsėjo 5 d. sprendimą *B. prieš Rumuniją*, pareiškimo Nr. 61496/08; 2014 m. spalio 2 d. sprendimą *H. prieš Norvegiją*, pareiškimo Nr. 15319/09; 2000 m. spalio 10 d. sprendimą byloje *D. prieš Lietuvą*, pareiškimo Nr. 42095/98; 2006 m. spalio 10 d. sprendimą byloje *L. L. prieš Prancūziją*, pareiškimo Nr. 7508/02). Taigi, teisės pažeidimo pripažinimas byloje, susijusiose su neturtinės žalos atlyginimu, tam tikrais atvejais gali būti savarankiškas pažeistų asmens teisių gynimo būdas. Tai reiškia, kad ne visais atvejais tam, jog būtų apginta pažeista neturtinė teisė, priteisiamas neturtinės žalos atlyginimas pinigais. Neturtinės žalos atlyginimas pinigais priteisiamas, jeigu konkrečiu atveju nustatoma, kad teisės pažeidimo pripažinimo nepakanka pažeistai teisei apginti (žr., pvz., Europos Žmogaus Teisių Teismo 2014 m. sausio 28 d. sprendimą *O.K. prieš Airiją*, § 202, pareiškimo Nr. 35810/09; 2003 m. lapkričio 6 d. sprendimą byloje *M prieš Lietuvą*, § 33, pareiškimo Nr. 53161/99). Tokios pozicijos laikomasi ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje (žr., pvz., Civilinių bylų skyriaus išplėstinės teisėjų kolegijos 2008 m. sausio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-2/2008; Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-22/2012). Administracinėse byloje Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija taip pat nusprendė, kad pažeidimo pripažinimas šiuo atveju laikytinas pakankama bei teisinga satisfakcija už pareiškėjo patirtą skriaudą (2018 m. balandžio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2210-1062/2018; 2017 m. vasario 1 d. nutartis byloje Nr. A-376-662/2017; 2013 m. balandžio 25 d. nutartis byloje Nr. A¹⁴⁶-601/2013).

Byloje nustatytas pažeidimas truko neilgą laikotarpį.

Teismas, įvertinęs šią aplinkybę, sprendžia, kad šioje byloje yra pagrindas nepriteisti pareiškėjai neturtinės žalos atlyginimo pinigais ir apsiriboti jos teisės į teisės aktuose nustatytas bausmės atlikimo sąlygas pažeidimo pripažinimu, kaip pakankama satisfakcija už jos teisių pažeidimą. Teismo sprendimu pripažįstama, kad buvo pažeista pareiškėjos teisė į Lietuvos Respublikos teisės aktais nustatytas bausmės atlikimo sąlygas Panevėžio pataisos namuose tuo, kad pareiškėjai buvo atimta teisė pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą, sausus sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį, kruopas, makaronus laikotarpiu nuo 2020 m. birželio 29 d. iki 2020 m. liepos 16 d., o reikalavimas dėl neturtinės žalos atlyginimo pinigais atmetamas kaip nepagrįstas.

Teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 87 straipsniu, 88 straipsnio 1 punktu, 4 punktu, 132 straipsnio 1 dalimi, 133 straipsniu,

n u s p r e n d ž i a :

skundą tenkinti iš dalies.

Pripažinti, kad Panevėžio pataisos namuose buvo pažeista O. D. teisė į Lietuvos Respublikos teisės aktais nustatytas bausmės atlikimo sąlygas.

Pareiškėjos reikalavimą dėl neturtinės žalos atlyginimo pinigais atmesti kaip nepagrįstą.

Kitoje dalyje skundą atmesti kaip nepagrįstą.

Sprendimas per trisdešimt kalendorinių dienų nuo jo paskelbimo dienos apeliacine tvarka gali būti skundžiamas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui per Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmus.

Teisėja

Irena Varžinskienė